

Yaşadıkça. Eğitim

Boş Zamanları Değerlendir
Bisikletli Gün
Oyunun Ön
Meslek Seç

ÖZEL KÜLTÜR ANA OKULU

Kültür'üzü olmak için yeni bir şans...

ÖZEL KÜLTÜR KOLEJİ ANA OKULU

HAZNEDAR, BAHÇELİEVLER Tel: 554 66 51 / 584 17 13

ÖZEL KÜLTÜR ANAOKULU

HAZNEDAR,
ŞEVKET DAĞ SOK., NO: 16
BAHÇELİEVLER/İST.
TEL: 554 66 51 - 584 17 13

ÖZEL KÜLTÜR İLKOKULU

İNCİRLİ YOLBAŞI SOK.,
BAKIRKÖY/İST.
TEL: 583 97 36 - 583 86 19
583 64 17 - 561 26 63/64

ÖZEL KÜLTÜR LİSESİ

ATAKÖY 9.-10. KISIM
ATAKÖY/İST.
TEL: 559 04 88 - 559 04 94
559 43 94 - 560 01 18
560 00 63

YAYINCIDAN OKURA

Değerli Okuyucular,

Son yıllarda ülkemizde de eğitim sorunları önem kazanmaya başladı. Bu alanda Millî Eğitim Bakanlığı'nun yeni girişimlerini ve uygulamalarını sürekli izlemekteyiz. İlk, orta ve yüksek öğrenim basamaklarında, her geçen gün yeni düzenlemelere tanık olmaktayız. Bu düzenlemelerin eğitimde nasıl bir gelişme sağlayacağı, sonuçlarının ne olacağı konusunu bir yana bırakıyoruz. Ancak bütün bu çabalar, eğitim alanında ülkemizde de bir arayış içinde olduğumuzu, var olan sistemin ve uygulamaların, günümüz koşullarına yetmediğini göstermektedir.

Eğitimle ilgili olarak, devlet tarafından sürdürülen arayışlar yanı sıra, özel kurum ve kuruluşlar da sorunlara eğilmekte, çözümler aramaktadır. Bunların son günlerdeki en önemli örneklerinden biri "Kültür Koleji Eğitim-Araştırma-Geliştirme Merkezi"nin düzenlediği sempozyumdur. Nisan ayı içinde düzenlenen "Eğitimde Nitelik Geliştirme Sempozyumu"na çok sayıda bilim adamı, bildirileriyle katılmıştır. "Eğitimde Arayışlar" dizisi içinde yer alan bu sempozyum, gerek bildiri verenlerin, gerek dinleyici olarak katılanların çokluğuyla, bu alandaki arayışın nasıl bir yoğunluğa ulaştığını da göstermiştir.

Bütün bu arayışlar mutlaka olumlu sonuçlar ve çözümler de getirecektir. Dileğimiz bu girişimlerin sürdürülmesi ve eğitimde çağdaş bir düzeye en kısa zamanda ulaşılmasıdır.

Saygılarımızla.

Sahibi Kültür Hizmetleri Ltd. Şti. Adına Fahrettin AKINGÜÇ	Dizgi Önder KARÇIĞA	Baskı ve Cilt Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik AŞ. Halkalı - İST.
Genel Yayın Koordinatörü Ömür CANDAŞ	Pikaj Zafer UZUNTÜRK	Yapım - Yönetim YA/BA YAYINLARI Eski Londra Asfaltı , 19 Şirinevler - İSTANBUL Tel : 551 52 03 - 551 52 04 Telex : KULT TR 28 837
Yazı İşleri Müdürü Bahar AKINGÜÇ	Montaj Şelika KARÇIĞA	Abone Koşulları Yıllık (6 sayı) 25 000 TL Abone ücretleri için : Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi H.No: 2888 Yaşadıkça Eğitim ya da Posta Çekli H. No: 475 009
Yayın Yönetmeni İlhami FİNDİKÇİ	Tire Film Renk Grafik	
Yayın Yardımcısı Gülşay DOKUZOGUZ	Renk Ayrımı Renk Grafik	
Teknik Yönetmen Kudret GÜVENÇ	Fotoğraflar Temel YIRMİBEŞ	

İÇİNDEKİLER

sonucunda, değişen bir çevre içinde ortaya çıkmıştır.

Bir Sorunumuz Var 13

oyun ve deneyim ortamı içinde büyümeleri gerekir.

Bisikletli Günler Yaklaşırken 14

C. Walter POLLARD

Bisikletli sayısının giderek arttığı son yıllarda, bisiklet güvenliğinin sadece bisikletli sürmesini öğrenmek olmadığı unutulmamalıdır.

Oyunun Önemi 18

Bernice WEISSBOURD

Çocukların, gelecekte motivasyonu yüksek, gürşken ve bağımsız düşünebilen yetişkinler olabilmeleri için zengin bir

Tatil 5

Prof. Dr. Ayla OKTAY

Tatili, günlük hayatın akışı içinde, bireyin bir sonraki döneme istekle başlamasını sağlayan, verimliliğini artıran gerekli bir dönemdir.

Boş Zamanların Değerlendirilmesinde Ailenin Yeri ve Görevleri 9

Dr. Semra ÜNAL

Boş zaman kavramı, hızlı, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler

Gençlerimizin Yönlendirilmesi ve Meslek Seçimi 20

Psk. Melâhat BEYDOĞAN

Seçilen meslek, bir bireyin kişilik gelişimini; insanlarla ilişkilerinin biçimini; toplum içindeki etkinliğini olumlu ya da olumsuz biçimlerde yönlendirir.

Yayınlar 30

Tatil

Prof. Dr. Ayla OKTAY

Tatil, günlük hayatın akışı içinde, bireyin bir sonraki döneme istekle başlamasını sağlayan, verimliliğini artıran gerekli bir dönemdir.

Tatil hepimize göre oldukça değişik anlamlara gelebilen bir sözcük. Kimimize göre doyasıya gezmek, eğlenmek, kimimize göre gün boyu yatıp uyuyarak dinlenmek, kimimize göre de okul zamanı veya çalışırken yapamadığımız pek çok etkinliği yapmayı planladığımız bir zaman süresi olabilir. Bazen yapmak istediklerimiz öylesine çoktur ki, bunların pek çoğunu yapmadan tatilimiz sona erer.

Tatil, özellikle çalışanlar ve öğrenciler için, yoğun okul ve iş günlerinin sonunda, özlemle beklenen bir dinlenme dönemidir.

Aslında hangi yaşta olursa olsun, her insan, öğrenme ve faaliyet süreleri arasında, biraz dinleneceği bir zaman dilimine gereksinime duyar. Bu zaman diliminde, kişi sevdiği, hoşlandığı bazı işleri daha yavaş bir tempo ile yapabilir. Böylece, günlük hayatın akışı içinde, bir sonraki dönemde, birey daha verimli olabilecektir.

Tatil döneminin ardından, insanın işine ve öğrenmeye daha istekle başlaması mümkün olabilecektir. Bu istekle, iş verimi artacağı gibi, öğrenme de kolaylaşarak, daha kalıcı bir hale gelebilecektir. Benzeri yararlarından ötürü, hafta sonları da, en az iş günleri kadar, dikkatle planlanması gereken zaman dilimleridir. Okula giden çocukların, uzun tatil süreleri ise, daha özenle planlanarak, çocuklar için verimli ve eğlenceli bir dönem yaratılabilir.

Prof. Dr. Ayla OKTAY

1965 yılında İÜ Pedagoji Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde asistan olarak görev alan Oktay, 1971 yılında Doktora derecesini aldı. 1979'da Doçent oldu. 1988 yılında MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Yüksek Okulu'na Profesör olarak atandı. Halen bu yüksek okulun Müdürü-günü yürütmekte. Çoğunluğu okulöncesi eğitimi alanı ile ilgili olmak üzere, eğitim öğretim konularında pek çok yayını bulunmaktadır.

Okul çocukları için uzun tatil döneminin, yararlı bir zaman dilimi olabilmesi, bazı özelliklerin dikkate alınmasına bağlıdır. Dikkate alınması gereken özellikler şunlardır:

✓ **Çocuğun yaşı:** Tatilin planlanmasında, etkinliklerin sırası, biçimi ve zamanı yaşlara göre değişebilecektir. İlkokul çağındaki çocukların, tatil günlerinin sıcak saatlerini, sakın oyunlar oynayarak, kitap okuyarak veya dinlenerek geçirmeleri uygun iken, ortaokul, lise çağındaki gençler hoşlandıkları bir sanatla ilgilenebilecekleri gibi ev işlerine yardımcı olabilirler.

İlkokul birinci sınıfı yeni tamamlamış bir çocuğun tatil programında, yıl boyunca öğrendiği okuma, matematik vb. konularının tekrarını sağlayacak etkinliklerin yer alması uygun olur. Çünkü bu yaş grubu çocuklar, verilen bilgiler yeterince pekiştirilmediğinde, aradan geçen zaman zarfında öğrendikleri bilgilerin büyük bir kısmını unutmuş olarak okula dönmektedirler. Bu unutma nedeni ile, yeni ders yılında yeni konuların öğretilmesinde güçlükler çıkabilmektedir. Sadece birinci sınıfı bitirmiş çocuklar için değil, genel olarak ilkokul çağı çocuklarının, tatil aylarının belirli gün ve saatlerinde öğrenim düzeylerine uygun kitaplar okumalarına, basit problemler çözmelerine yönelik biçimde program yapılmalıdır. Çalışma zamanı ve süresinin, çocuğu zorlamamasına özen gösterilmelidir.

✓ **Çocuğun cinsiyeti:** Yaş ve öğrenim düzeyleri gibi, çocukların cinsiyetlerine göre de tatil programındaki etkinlikler değişiklik gösterir. Çünkü değişik yaşlardaki kız ve erkek çocukların ilgi duydukları konular, hatta okudukları kitaplar farklı olabilmektedir.

✓ **Çocuğun ilgi alanları ve yetenekleri:** Tatil döneminde çocukların gelişim düzeylerine, ilgilerine ve yeteneklerine göre planlamalar yapılabilir. Günlük işler, aile bireyleri arasında pay edilerek, çocukların üyesi oldukları aile ortamında becerilerini ve sorumluluk duygularını geliştirmeleri sağlanabilir.

Resim, el işleri vb. etkinlikler, ev ortamında ve bu işe ayrılacak küçük bir mekânda gerçekleştirilebilir. Bazı deney ve araştırmalar yapmasına olanaklar tanınabilir. Bilgilendirici kitaplar ve malzemeler sağlanabilir. Bu yolla daha geniş ve zengin bir dünyaya adım atmak isteği oluşabilecek ve okuma, alışkanlığa dönüşebilecektir.

✓ **Ailenin ve yakın çevrenin olanakları:** Tatil, asla plansız-programsız, başıboş biçimde geçirilen bir zaman süresi olmamalıdır. Plansız

**Tatil,
asla plansız-
programsız,
başıboş
biçimde
geçirilen
bir zaman
süresi
olmamalıdır.**

davranılırsa, tatil, çocuk ve genç için ne yapacağını bilemediği, can sıkıntısı ile dolu bir zaman dilimi haline dönüşebilir. Bu da tatilin anlamına ters düşer. Bu nedenle, ailelerin, okul dönemindeki kadar yapılaşmış olmasa bile, tatil döneminde de yapılabilecek etkinlikleri planlamalarında, çocuklarına yardımcı olmaları önem taşımaktadır. Özellikle küçük yaştaki çocuklar için, annelerinin yardımı anlamlı ve gereklidir.

Bazı aileler, yaz aylarında seyahat etmek, deniz kenarına veya ormanlık bölgelere gidebilmek olanağına sahiptirler. Bu biçimdeki tatilde günlük program denize girmek, ormanda yürüyüş yapmak vb.

etkinliklere geçer. Ancak Türkiye genelinde düşünülecek olursa, böyle tatil yapabilen aile sayısı az sayılabilir. Ailelerin çoğunluğunun tatil aylarını evlerinde geçirdikleri gözönüne alındığında, tatil döneminin planlı ve programlı geçirilmesi önemli olacaktır.

Yaz aylarında, sabah ve akşam-üstü saatlerinde, açık havada bulunabilmek, yaşlıları ile çeşitli oyunlar oynayabilmek de çocukların fiziksel ve sosyal gelişimleri açısından onlara pek çok yarar sağlar. Kırsal kesimde yaşayan çocukların açık hava etkinliklerini yaşama olanakları daha fazladır. Meyva-sebzelerin toplanması, ekinlerin biçilmesinde yetişkinlere yardımcı olan çocuklar,

Plansız davranılırsa, tatil, çocuk ve genç için ne yapacağını bilemediği, can sıkıntısı ile dolu bir zaman dilimi haline dönüşebilir.

bir yandan da kendi aralarında eğlenebilmektedirler.

Çeşitli Tatil Etkinlikleri ve Bazı Öneriler:

✓*Yaz okulları:* Son yıllarda ülkemizde, çocukların programlı tatil dönemi geçirmeleri fikri giderek yaygınlaşmıştır. Özellikle büyük kentlerde, yaz okulları, spor okulları veya çeşitli kursların verildiği merkezlerin sayılarının hızla arttığı gözlenmektedir. Böyle merkezlerde çocuklar, yaşitları ile birlikte oldukları gibi, evlerinde kendilerine sağlanma olanağı bulamayacakları pek çok etkinliğe de katılabilmektedirler.

Ancak bu biçimde hizmet veren merkezlerin çoğunlukla özel ve pahalı olması nedeni ile yararlanan çocuk sayısı sınırlı kalmaktadır.

✓*Bir işyerinde çalışma:* Ortaokul ve lise çağındaki gençlere, hoşlandıkları bir alanla ilgilenebilecekleri işyerlerinde çalışma olanağı yaratılabilir. Böylece genç birey iş hayatı hakkında bilgi edinecek ve bir iş kolunda beceri kazanabilecektir. Yanısıra ufak da olsa, aile bütçesine katkıda bulunma zevkini tadabilecektir. Ancak çalışma ortamının ve usta konumundaki kişinin, özenle seçilmesi gerekir.

✓Ülkemizin her köşesinde binlerce yılın kültür mirası saklıdır. Bu kültür değerlerinin çocuk ve gençlerimize tatil döneminde tanıtılması etkili ve yararlı etkinliklerden olabilir.

✓Büyük kentlerde çok sayıda çocuğun yararlanabileceği, güvenle oynayabileceği yeni tatil alanlarına olan gereksinim giderek artmaktadır. MEB ve Belediyeler çevre ailelerle işbirliği yapabilirler. Yaz aylarında boş kalan okul bahçeleri kullanılabilir. Park ve bahçelerde amaçlı düzenlemeler yapılabilir. Lise ve yüksek okul çağındaki gençlerin, daha küçük yaşlardaki çocuklarla ilgilenmeleri, bazı eğitici-eglendirici etkinlikleri organize etmeleri sağlanabilir. Böylece çocuklar ve gençler, sokak tehlikesinden uzakta, güven içinde ve yararlı bi-

Tatil döneminin ardından, insanın işine ve öğrenmeye daha istekle başlaması mümkün olabilecektir.

Bu istekle, iş verimi artabilecek, öğrenme kolaylaşarak kalıcı bir hale dönüşebilecektir.

çimde tatil dönemlerini geçirebilirler.

Milli Eğitim Bakanlığı, Kızılay ve bazı kuruluşlar tarafından yürütülen yaz kamplarının, sayıca artması ve nitelik bakımından iyileştirilmesi özlenen beklentilerdendir.

✓Okul kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri ve gezici kütüphanelerin sayıca artırılması, değişen dünya ilgilerine yönelik kitaplarla zenginleştirilmesi de günümüzde uygulanabilirliği olan önerilerdendir.

Çeşitli yararlarından ötürü, hafta sonları da, en az iş günleri kadar dikkatle planlanması gereken zaman dilimlerindedir.

Boş Zamanların Değerlendirilmesinde Ailenin Yeri ve Görevleri

Dr. Semra ÜNAL

Boş zaman kavramı, hızlı ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler sonucunda, değişen bir çevre içinde ortaya çıkmıştır.

Dr. Semra ÜNAL

AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Planlaması, Ekonomisi ve Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. Aynı fakülteden Yüksek Lisans, İÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden Doktora derecelerini aldı. Halen Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde görevli. Eğitimde program geliştirme, başarıya etki eden faktörler ve öğrencilerin yönelimleri konularında araştırma ve yayın çalışmalarını sürdürmektedir.

Çağımızın insanı, önceki çağlardan daha büyük bir hızla değişen bir çevre, gelişen bir dünya içinde yaşamaktadır. Bunun sonucu olarak, insanın hayatını etkileyen etkenler de, sürekli olarak değişmekte ve artış göstermektedir. Örneğin; teknolojideki değişimler sonucu, insanlar, temel ihtiyaçlarını karşılamak için, gittikçe daha az zaman ayırmaktadırlar. Bundan elli yıl ön-

ce Amerika'da, yüz kişiyi doyurmak için, bir o kadar insanın tümüyle uğraşması gerekirken, günümüzde aynı yüz kişinin gıda ihtiyacını karşılamak için, sadece beş kişinin çalışması yeterli olmaktadır. Başka bir deyişle; ekonomik ve teknolojik gelişmeler ve özellikle otomasyon, endüstride çalışan insanların tükettiği maddeler için, çalışması gereken saati azaltmakta ve böylece insanlar, sosyo-psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için, daha geniş zaman ayırabilmektedirler.

Boş zaman kavramı da hızlı ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler sonucunda, değişen bir çevre içinde ortaya çıkmıştır.

Genel olarak ele alındığında; boş zaman günlük yaşantı içinde kişinin fizyolojik ihtiyaçları (yemek yeme, uyuma vb.), çalışma dışı zorunluluklar (ev işleri, alışveriş vb.) karşılandıktan sonra geriye kalan zamandır (Tezcan, 1982 s.10)*. Boş zamanı değerlendirme ise; "bireyin istediği bir uğraş ile zevk ve doyum sağlamak amacıyla boş zamanını geçirmesidir" (Tezcan, 1982 s.11)*. Bir başka uzmana göre, boş zamanı değerlendirme şöyle tanımlanabilir: "Boş zamanın bir bireyin kişiliği ve tüm gelişimi için gerekli şekilde kullanılmasıdır." O halde, boş zamanda yapılan her çeşit faaliyet, boş zaman değerlendirmesi anlamına gelmektedir.

Boş zamanları değerlendirme nin, birey ve toplum açısından çeşitli yararları vardır. Bu yararlar şunlardır:

- 1- Bireye kendini ifade etme fırsatı verir,
- 2- Yaratıcılığını artırır,
- 3- Yeni bilgi ve beceriler kazandırır,
- 4- Mutlu ve sağlıklı bireyler yaratılmasını sağlar,
- 5- Arkadaşlık ilişkisi kurulmasını sağlar ve toplumsal çevreyi genişletir.
- 6- Üretimi artırır ve çalışmayı verimli kılar.

Boş Zaman Faaliyetlerinde Ailenin Rolü:

Bireyin boş zaman faaliyetleri ailede başlar. Ne var ki, ailedeki boş zaman değerlendirme faaliyetleri, düzenli ve programlı olmaktan çok, dağınık ve rastlantıya dayalıdır. Ülkemizde, çocuğun seçeceği faaliyete, genellikle aileyi oluşturan kişilerin ortak görüşlerine göre karar verilmektedir. Kısmen de anne ya da babanın yetkili olarak karışması biçiminde bu karar oluşturulmaktadır.

Bir ailenin boş zamanı değerlendirme biçimi, o ailenin ekonomik seviyesine, yaşadığı yere, düşünce ve değerlerine, öğrenim seviyesine göre değişmektedir.

Ailenin, boş zamanı değerlendirme eğitimi; çocuğunun oyuncaklarının, eğitim araçlarının ve etkinliklerin seçimi yönünde oluşmaktadır. Ailede boş zamanların değerlendirilmesi, çocuğun mutlu ve dengeli biçimde gelişmesini sağlar. Özellikle, ailedeki ortak faaliyetler; ana, baba ve çocuğun birbirlerini

Bir ailenin boş zamanı değerlendirme biçimi, o ailenin, ekonomik seviyesi, yaşadığı yer, düşünceleri, değerleri ve öğrenim düzeyi ile ilişkilidir.

Kuşaklar arasında çeşitli nedenlerle farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bir genç, gelişim süreci içinde, yetişkinlerin hoşlanmadığı, kabul etmediği bazı davranış ve hareketleri yapabilecektir.

daha iyi anlamalarına ve aile bağlarının güçlenmesine yardımcı olur (Tezcan, 1982, s.74).

Gençlik döneminde çocuğu olan ailenin, boş zamanı değerlendirme görevini yerine getirmesi biraz daha güçleşmektedir. Çünkü, kuşaklar arasında çeşitli sebeplerle farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Gencin kişiliğinin gelişmesinde, ana-babanın tutum ve davranışlarının etkisi büyük olmakla beraber genç birey, gelişim süreci içinde yetişkinlerin hoşlanmadığı, kabul etmediği bazı davranış ve hareketleri yapabilecektir.

1984'te Birsen Gökçe, Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları konusunda bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmaya göre, ortaöğretim çağındaki gençlerin boş zamanlarını geçirdikleri yerlerin dağılımı şöyledir:

% 66'sı kendi evinde,
% 11'i arkadaş evinde,
% 7,8'i sokaklarda,
% 4,3'ü kahvelerde,
% 10,9'u da olumsuz etkiler taşıyan yerlerde geçirmektedir.

Yine aynı grupta, boş zaman uğraşlarının çeşitleri incelenmiştir. Boş

zaman uğraşlarının çeşitleri ve dağılımı da şöyledir:

% 52'si evde müzik dinlemek ve televizyon seyretmek,

% 47'si kitap, dergi, gazete okumak,

% 22'si ders çalışmak,

% 22'si spor yapmak,

% 10'u belirli bir şey yapmak,

Bir kısmı da, birahane, kahvehane, sinema, tiyatro vb. yerlere gitmek veya arkadaş ziyaretlerinde bulunmak ile geçirmektedir.

Aileler, genellikle, gençlerin boş zamanlarında ders çalışmalarını veya bir işte çalışmalarını istemektedirler. Bu sebeple gençlerin seçtikleri boş zaman faaliyetlerini pek beğenmediklerini söylemektedirler. Gençlerin arkadaşlarla birlikte olma, spor yapma, radyo-teyp dinleme, televizyon seyretme gibi faaliyetleri de bazı aileler tarafından aylıklık olarak nitelendirilmektedir.

Bir gencin boş zamanını değerlendirme biçiminde, cinsiyeti, öğrenim seviyesi, yerleşme birimi (köy, kent vb.) etkilidir. Gencin öğrenim seviyesi yükseldikçe, boş zamanlarında okuma ve kültür faaliyetlerine daha fazla yönelmektedir.

Aileler genellikle, erkek çocuklarının spor yapmasını, genç kızların ise hiçbir şey yapmadan boş oturmalarını hoş karşılamamaktadır. Aile reisinin öğrenim seviyesi yükseldikçe, boş zaman faaliyetlerinde genci serbest bırakma oranı da artmaktadır.

1986'da Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü tarafından, bu konuda bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın bulgularının sonucu şudur: Gencin eğitim düzeyi, ona, boş zamanlarında bazı etkinliklere katılması, kendini geliştirmesi, sosyalleşmesi konularında da anlayış kazandırmaktadır.

Büyük kentlerde yaşayan ailelerde, boş zamanın değerlendirilmesi ve bu yöndeki eğitim, önemini kaybetmiştir. Çünkü, aile üyeleri işleri sebebiyle meşgul ve yorgundurlar, konutlar yetersizdir. Bu tür olumsuz nedenler ile bazı 'ticari boş

zaman kurumları' oluşmuş ve cazip seçenekler haline gelmişlerdir.

Bu olumsuzluklara rağmen, kendilerine özgü biçimde de olsa, bu işlevleri yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

Görülüyor ki aile, her konuda olduğu gibi boş zaman faaliyetlerini yönlendirmek konusunda da ön planda bulunmaktadır.

Aile Bireylerine Düşen Görevler:

Boş zamanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için aababalara ve aile bireylerine bazı görevler düşmektedir. Bu görevler şunlardır:

- 1- Sağlıklı bir biçimde, ana-baba-çocuk iletişimini kurabilme,
- 2- Çocukta kendine güven duygusu geliştirebilme,
- 3- Çocuğu yetenekleri doğrultusunda yönlendirebilme ve yeteneklerini geliştirebilmesi için ona gereken olanakları sağlayabilme,
- 4- Yapıcı ve yaratıcı olmaya dönük biçimde çocuğu yönlendirme ve destekleyebilme,

5- Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırabilme,

6- Çocuğun spor ve sanat faaliyetlerine katılmasını sağlayabilme,

7- Çocuğa, ailesinde, fikirleri ve kişiliği ile değer gördüğünü hissettirecek sorumluluklar verme,

8- Kendisi ile ilgili kararlara katılma fırsatı verme,

9- Sosyal ilişkilerinin düzenlenmesine yardımcı olma,

10- Boş zamanların değerlendirilmesinde hizmet veren kuruluşlarla işbirliği sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- 1- Gökçe, Birsen. *Orta Öğretim Gençliğinin Beklentisi ve Sorunları*. M.E.G.S.B. Yay., 270 Ankara, 1984.
- 2- Tezcan, Mahmut. *Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi*. A.Ü. Eğitim Bil. Fak. Yay., No: 16, Ankara 1982.
- 3- *IV. Eğitim Toplantısı Gençliğin Eğitimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yay., Ankara, 1985.
- 4- *12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları*. M.E.G.SB -Gazi Ünl., Ankara 1986.
- 5- *Yüksek Öğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri, Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri*. M.E.B. Gençlik Hizmetleri ve Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı ME Basımevi, Ankara, 1985.

BİR SORUNUMUZ VAR

*Yaşadıkça Eğitim Dergisi
Bir Sorunumuz Var Bölümü
İlgilerine,*

*9 yaşındaki oğlumuz bugünlerde sözü-
müzü hiç dinlemiyor. İyiden iyiyeye başına
buyruk oldu. Ne dersek tersini yapıyor. Biz
de bu konuda ne yapacağımızı bilmiyoruz.
Bizi aydınlatır mısınız, lütfen?*

Esra-Tunç FINDIK

*Hazırlayan:
Gülşay DOKUZÖĞÜZ*

Sayın FINDIK Ailesi,

Zaman zaman bütün çocuklar söz dinlemez olurlar. Ana-babaları tarafından konan kuralları reddeder, onlara olumlu yaklaşmazlar. Gelişim süreci içinde her yaşın kendine özgü özellikleri vardır. 8., 9. ve 10. yaşlar hafif düzeyde 'zorlama' yaşlarıdır. Çocuk bu yaşlarda 'içten gelen itici bir his' ile davranmaya başlar. Söz dinlememe ya da itaatsizlik, çocuğun bağımsızlık ve kendi ayakları üzerinde durma çabası içinde olduğunun göstergesidir ve sağlıklıdır.

Çocuğun aşırı sınırlı ya da içine kapanık olması, arkadaşlarıyla geçimsizleşmesi, okul başarısının düşmesi, aşırı vurucu-kırıcı olması hallerinde sorun ciddi boyutlara ulaşmış demektir. Bize aktardığınız çerçevede oğlunuz yaşının gereği ve normal sınırlarda davranmakta. An-

cak olası itaatsizlikleri ve olumsuz değişimleri önleyebilmek için bazı noktalara, yerli geldikçe somut örnekler de vererek değinmekte yarar görüyoruz.

✓Ana-babalar, kendi koşullarını ve çocuklarının özelliklerini çok iyi bilmelidirler. Kurallar, sahip olunan koşullar ve çocuğun özellikleri gözönüne alınarak konmalıdır.

✓Kurallar konurken çocuğun da fikri alınabilir. Çocuk kendi yararı olmayan bir kurala uymakta zorluk çeker. Bu nedenle ana-babalar, hem kendilerine hem de çocuklarına uyan kuralları saptamaya çalışmalıdırlar.

✓Mümkün olduğunca az kural koyulmalıdır. Uyulan birkaç kural, uyulmayan 100 kuraldan iyidir. Ne denil çok kural konursa, o denil fazla tepki alınır.

✓Kuralların söyleniş biçimi ve kullanılan sözcükler çok önemlidir. Ço-

cuktan birşey yapması istendiğinde, 'uyması' beklendiği ona hissettirilmelidir. Ondan başka birşey yapması umuluyormuş hissi, çocuğa verilmemelidir. Neyin söylendiği kadar, nasıl söylendiği de önemlidir. Ana-baba için son derece mantıklı olan bir kural, söyleniş biçimi nedeniyle çocuğun karşı çıkmasına yol açabilir. Örneğin çocuğa; "Odanı temizle" demek yerine, "Elbiselerini as, yatağını topla, kitaplarını kütüphaneye kaldır lütfen" demek daha etkili olabilecektir. Böylece çocuk neyi, ne kadar yapmak gerektiğini de algılayabilecektir.

✓Kuralları kişiye yönelik biçimde de koymalıdır. Örneğin "Cama top atmanı istemiyorum!" yerine "Camlara top atılmayacak" demek daha etkilidir. Sakin tavırla, mesajın olumlu olduğu ve uyması beklenen asıl davranış, yanıtlanmalıdır.

✓Çocuğa 'örnek' olmakta yarar vardır. Yetişkinler, kurallara ve yasalara ne denli uyar ve saygılı olurlarsa, çocuklar da o denli saygılı olacaklardır. Ricayla yaptırılacak bir işi, emrederek yaptırmaya kalkışılmamalıdır.

✓Çocuktan bir şey isterken, ona seçim hakkı tanımak, büyüdükçe çizilen sınırları yavaş yavaş genişletmek de yararlıdır. Daha çok özgürlük tanımak, sorumluluk duygusunun artmasına yardımcı olur.

Çocuk gelişiminde söz dinleme-dinletme ile ilgili olarak kural koyma ve uygulamada dikkat edilmesi gereken iki ana ilke daha vardır: Tutarlı olmak ve akileli cezalar uygulamak.

Ana-baba, bazı kurallara uyarken çocuğun biraz homurdanmasını duymazlıktan gelebilir. Çünkü, bu, onu rahatlatacaktır. Çocuğun "Bunu yapmaktan hoşlanmıyorum, nefret ediyorum." biçiminde söylenmelerine ses çıkarılmamalıdır. Çünkü, kimse

yaptığı her şeyden, her an hoşlanmak zorunda değildir. Ancak, bir kuralın ilk ihlâlinde çocuğa nedeni sorulmalıdır. Onun, hangi nedenlerle kuralın dışında davrandığını anlamaya çalışmalıdır. Ana-baba, çocuklarını içtenlikle dinlemeli onun duygularını anladıklarını ifade etmelidirler. Bozulan kural tekrar hatırlatılmalıdır. Çocuk, kural dışı davrandığında ceza da verilebilir. Ama, cezaların, çocuğun yapmaktan hoşlandığı bazı etkinliklerden bir süre için uzaklaştırılması biçiminde ve akılcı olmasına özen gösterilmelidir. Örneğin; çağırıldığı an gelmemesi halinde akşam yemeğini kaçırabileceğini; oyuncaklarını etrafa saçılmış biçimde bırakması durumunda iki gün oyuncaklarıyla oynayamayacağını; sokağa paldır küldür çıkması halinde evde oturmak durumunda kalacağını; küçük kardeşine vurduğunda odasında yalnız kalacağını, vb. çocuk bilmelidir.

Çocuğun kuralları bozucu davranışları karşısında, bir anlık kırgınlık, kızgınlık, öfke gibi olumsuz duygulara kapılarak tokat, dayak, bağırma vb. aşırılıklara kaçılmamalıdır. Bu biçimdeki olumsuz tepkiler, çocuklarda nefret uyandırır. Baskıcı ve olumsuz biçimlerdeki tepkiler öğrenme ve düşünmeyi engelleyen ciddi boyutlarda duygusal karmaşalara neden olabilecektir. Yaşamımız boyunca hepimizin karşılaşabileceği ve çözümleri olan bir sorunu olumsuz yönde boyutlandırmayı kim ister? Hiç kimse.

Ana-baba olmak, zaman zaman yorucu olabilecek bir serüven yaşamak gibidir. Hoşgörülü liginiz ve ilimli sevginiz ile, çocuğunuzun kendisi ve çevresi ile barışık bir birey olması amacına yönelik bu serüvenin, tadını çıkartmaya bakınız.

Saygılarımızla.

Bisikletli Günler Yaklaşırken

C. Walter POLLARD

Bisikletli sayısının giderek arttığı son yıllarda, bisiklet güvenliğinin sadece bisikleti sürmesini öğrenmek olmadığı unutulmamalıdır.

Bisiklet, hemen her çocuğun binmeyi arzu ettiği bir araçtır. Gün geçtikçe daha çok çocuk bisiklete binmekte, bahar ve yaz aylarında her yer bisikletli çocuklarla dolmaktadır. Tüm dünya çocukları arasında gittikçe yayılan bisikletli yaşam, kimi tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Bisiklet kazalarında yaralanan ve ölenlerin sayılarında dünya çapında önemli bir artış gözlenmektedir.

Bisiklete binmenin oldukça yaygın olduğu Avustralya'da, yılda yaklaşık 100 çocuk bisiklet kazalarında hayatını yitirmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise, yılda yaklaşık 600 çocuk bisiklet kazalarında ölmektedir.

Bisiklet kazalarında yaralanan ve ölenlerin sayılarında, dünya çapında önemli bir artış olduğu gözlenmektedir.

Bu kazalarda, kafa yaralanmaları toplam kazaların % 75'ini oluşturmaktadır. Öte yandan, toplanan veriler, kazaların % 90'ının bisikletin motorlu bir araçla çarpışması sonucunda olduğunu gösteriyor.

10-14 yaşlar arasındaki erkek çocuklar, bisiklet kazalarından dolayı yaralanmalarda ya da ölümlerde, en çok risk altında olan guruplardır. Erkek çocukların, bu tür kazalara kızların 6 katı kadar çok maruz kaldıkları belirlenmiştir. Örneğin Avustralya'da, kazaların çoğunun özel-

likle güneşli pazar günleri öğlenden sonra ve saat 3 ile 6 arasında olduğu saptanmıştır. Ülkemizde ise, çocukların bisiklete bindiği zamanları belirten herhangi bir resmi kayıt olmasa bile, genellikle çocukların özellikle tatil aylarında öğlenden sonraları bisiklete bindiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

BİSİKLET KAZALARININ NEDENLERİ NELERDİR?

Bu tür kazaların yarısında, hata bisiklet sürücüsündedir. Sürücünün yaşı ufaldıkça hata payı da artmaktadır. Bu durumda ortaya şu soru çıkıyor: Acaba ufak çocuklar, şehir trafiği içerisinde bisiklete binmemeli midirler?

Delikanlılık çağına yakın, 10-15 yaş gurubundaki çocukların maceracı ve pervasız davranışları, büyük bir olasılıkla, onları kazaya en açık olan grup durumuna getiren nedenlerdendir. Yolun ortasında ansızın dönüvermek, gelen araçlara yol vermemek,

yolun kenarından gitmemek ve dikkatsizlik kaza nedenlerinden sadece birkaçıdır. Özellikle, viraj alırken aşırı hız, yaygın olan bir başka etkidir.

Son yıllarda çocuklar, daha çok akrobatik hareketler yapmaya uygun bisikletlere ilgi gösteriyorlar. Ama ne yazık ki bu tür bisikletler, kaza oranı en yüksek olan araçlardır. Bu tür bisikletlerin

Bisiklet kazalarında 10-14 yaşlar arasındaki erkek çocuklar, yaralanmalarda ya da ölümlerde, en çok risk altında olan guruplardır.

kullanılması sonucu meydana gelen birçok kaza, çocuğun kendini bir dublör yerine koyup, zor hareketlere girişmesi sonucunda olmaktadır. Bir dublör olmaktan çok uzak olan, deneyimsiz ve herhangi bir koruyucu kask ve elbise giymemiş olan ya-

lancı-dublör, bir kazaya çok rahat neden olabilmektedir. Bu bisikletlerin oldukça yüksek olan ve 360° dönebilen gidonları, vücudun karın, kasık vb. bölümlerinde yaralanmalara neden olabilmektedir.

Yollardaki ızgara ve banketler, bisikletin tekerleğini tutmakta ve sürücüsünü, başka bir aracın önüne doğru savurabilmektedir. Bu tür olaylar, birçok bisiklet kazasının ve sonucunda meydana gelen yaralanmaların önemli nedenlerinden biridir.

ÇOCUKLAR KAÇ YAŞINDA CADDEDE BİSİKLET SÜRMEKTEDİR?

Çocukların hem bisikleti kontrol edebilmeleri hem de trafikte hareket edebilmeleri için, belli bir fiziksel ve zihinsel olgunluğa erişmeleri gerektiği kesindir.

Birçok ülkede, çocukların anayolda bisiklet kullanmasına izin vermek için bir yaş sınırı olması gerektiği vurgulanmış ve bu sınır, en az 10-12 olarak önerilmiştir.

Oniki yaşın altındaki çocukların trafik kurallarını tam olarak anlayabilmeleri pek olanaklı görünmemektedir. Aslında, bu kuralları yetişkinlerin bile tam olarak bildikleri söylenemez! Bu yaşın altındaki çocuklarda, ayrıca

beden hakimiyeti de tam olarak gelişmemiştir.

Birçok ülkede, çocukların ana yolda bisiklet kullanmasına izin vermek için, bir yaş sınırı olması gerektiği vurgulanmış ve bu sınır, en az 10-12 yaş olarak önerilmiştir. Ancak bu sınır, özellikle kırsal alanda yaşayan ve okula bisikletle gitmek zorunda kalan çocuklar açısından hâlâ tartışmaya açıktır.

Çocuklar, bisiklet kullanımını ana yollarda ve trafiğin içerisinde değil, bahçelerinde, boş park ya da alanlarda öğrenmelidirler. Bisiklet kullanmayı böyle yerlerde öğrendikten sonra, caddeye de birinin gözetiminde ve en uygun yaş olarak da, 10-12 yaş dolayında çıkmalıdır.

Ana-babalar, çocuklarına bisiklet sürerken eşlik edebilirler. Bisiklete çokça binildiğine ve binilmek istendiğine göre, çocuklara, bu işi gösterecek okullar ya da kurslar açılabilir.

Bisiklet süren bir çocuğun dikkat etmesi gereken birkaç önemli nokta vardır. Çocuğa, bu temel noktalar sürekli yinelenmelidir: "Gidonu her iki elinle tut, arkana kimseyi alma, sağa sola ani dönüş, dönerken işaret ver ve her zaman için yolun en kenarından git. Çok gerekmedikçe ani fren yapma, parkta ve insanlar arasında sürerken özel bir dikkat göster. Ayrıca, park etmiş araçlar arasında sürerken özel dikkat göster. Ayrıca, bisiklet sürücüsü, açılan kapılara ve uzun dikiz aynalarına dikkat etmelidir. Bir arabaya tutunmak ya da peşine takılmaksa çok tehlikeli bir iştir."

Bir çocuğun caddede bisiklet sürebilmesi için, belli bir fiziksel ve zihinsel olgunluğa erişmiş olması gerekir.

Bisikleti rahatlıkla sürebilmeli ve kullandığı bisiklet onun boyuna uygun olmalıdır.

Bisikletin mekanik durumuna dikkat edilmeli, sürekli gerekli bakım yapılmalıdır.

Çocuk için uygun bisiklet seçimi, son derece önemlidir. Kimi bisikletler, akrobatik hareketler ve yarış için yapılmışlardır. Yüksek bisikletler de alınmamalıdır. Çünkü, kafa yaralanmalarının çoğu, bu dengesiz bisikletlerden düşen çocuklarda görülmektedir. Çocuğa, uygun boyda ve tipte bir bisiklet seçilmelidir. Alınacak olan bisikletin selesinin ve gidonunun sürücüye göre ayarlanabilmesi gerekir.

Çocukların, hava karardıktan sonra bisiklete binmelerine izin verilmemelidir. Eğer gece binmek gerekiyorsa, 12 yaşından büyük çocuklara izin verilmeli ve bisikletin önüne bir far, arkasına bir kuyruk lambası ve reflektör takılmalıdır. Ayrıca, tekerleklerin üstüne de reflektör takılması uygun görülmektedir.

Bisikletin mekanik durumuna dikkat edilmeli, sürekli gerekli bakım yapılmalıdır. Ayrıca, frenleri de sağlam olmalıdır. Saatte 30 km hızla giden bir bisiklet, arka ve ön frenleri birlikte sıkıldığında, yaklaşık 13 m sonra durmaktadır. Bu mesafe, sadece tek frenle en az iki katına çıkmaktadır.

Bisikletin zinciri gevşek olmamalıdır. Tekerleklerin

telleri eksik olmamalı ve tekerlekleri, gövdeye bağlayan somunlar yeterince sıkı olmalıdır. Lastiklerin havası tam olmalı ve lastikler kabak olmamalıdır. Bisikletin, eğer varsa, sepeti sağlam bir şekilde tutturulmalı ve bisikletin çalışan bir zili ya da düdüğü olmalıdır.

Yollarda meydana gelen bisiklet kazalarını önlemenin en geçerli yollarından biri, bisikletlerin gideceği yolu öteki araçların yolundan ayırmaktır. Bu işin gerçekleştirildiği İskandinav ülkelerinde ve Hollanda'da, bisiklet kazalarında ve bu kazalardan dolayı yaralanma ve ölümlerde önemli düşüşler kaydedilmiştir. Bisiklet yolları yapılırken, özellikle bu yolların normal araç yollarıyla keşistikleri noktalara dikkat edilmeli ve bisiklet yolları, bisiklet kazalarına izin vermeyecek kadar geniş tutulmalıdır. Ayrıca şehirlerde bisikletler için hız sınırlaması konulabilir. Bu sınırlama, hem bisiklet sürenler hem de yayalar için oldukça güven verici olacaktır.

Kaldırımlar genişletilerek, bisikletlilerin kullanabileceği bölümler yapmanın, çocukların caddelerde bisiklet kullanmalarını önleyecek iyi bir yöntem olduğu söylenebilir.

Her ne kadar kaldırımda bisiklet kullanılması birçok ülkede yasak olsa bile, kaldı-

rımları genişleterek bisikletlerin gidebileceği bölümler yapmak, çocukların caddelerde bisiklet kullanmasını önleyecek önemli bir yöntem olacaktır.

Bisikletler için iki potansiyel tehlike söz konusudur: Bu tehlikeler, bir yaya ile çarpışma ya da bir garaja ve ikincil bir yola girip çıkan arabalardır. Ama yine de, her iki tehlike de yaralanmalara yolda giden motorlu bir araçla çarpmaktan daha az yol açacaktır.

Aslında, herhangi bir yaya ya da önemli bir masrafa gerek duyulmadan, kazalara karşı alınacak en etkili önlem, çocuğa bir koruyucu kask satın almak olsa gerek. Çünkü, bisiklet kazası sonucu yaralanmaların en az 2/3'ü kafa bölgesinde olmaktadır. Koruyucu bir kask giyme, kafaya ya da yüze gelecek hasarı büyük ölçüde önlemektedir.

Birçok ülkede koruyucu kask giyilmesini zorunlu kılacak yasa tasarıları hazırlanmaktadır. Bu kaskların fiyatları bu konuda ilk engeldir. Ama, bu kaskların önemi bu denli açıkken, ilgililer herhalde bu işin bir çıkar yolunu bulacaklardır.

Aslında ana-babalar, öğretmen ve okul yöneticileri olarak, bu koruyucu kaskın giyilmesini sağlamak herkesin görevi olmalı. Çünkü en önemli şey çocukların sağlığı ve güvenliğidir.

Çocuklara bu koruyucu kaskları giydirmekte en önemli sorun, arkadaşları arasında alay konusu olmaktır. Ne yazık ki çocuklar, koruyucu kask giymeyi biraz "komik" bulmaktadırlar. Ama eğer bu konuda bir zorunluluk olursa, bu önemsiz bir engel olarak kalacaktır.

Bu koruyucu kaskların tipi, çocukların hoşuna gidecek bir biçimde yapılabilir. Özellikle, çocukların beğendiği tiplerin ne olduğu araştırılarak, moda uymaya çok meraklı olan çocukların zevkle giyebileceği kasklar yapılabilir.

Çocuğun bisikletini sürebileceği alanlar sınırlandırılmalı, kaç yaşına geldiğinde caddeye çıkabileceğine karar verilmeli ve ona güvenilir bir biçimde bisiklet kullanması öğretilmelidir.

Güvenli bir bisiklet sürüşü için, sadece en iyi bisikleti almak yeterli değildir. İlk önce çocuğun bisikletini sürebileceği alanlar sınırlandırılmalıdır. Onun kaç yaşına geldiğinde caddeye çıkabileceğine karar verilmeli ve ona caddede güvenilir bir biçimde bisiklet kullanması öğretilmelidir. Gerektiğinde bisiklete birlikte binilmeli yan yana gidilmeli ve en önemlisi, koruyucu bir kask satın alınmalıdır.

Bisikletli sayısının giderek arttığı son yıllarda, unutmamalı ki, bisiklet güvenliği, sadece bisiklet sürmesini öğrenmek değildir.

Çeviren: Hamdi ERKUNT

Oyunun Önemi

Bernice WEISSBOURD

Çocukların, gelecekte motivasyonu yüksek, girişken ve bağımsız düşünebilen yetişkinler olabilmeleri için zengin bir oyun ve deneyim ortamı içinde büyümeleri gerekir.

Son zamanlarda bazı ana-babaların kafasında ve pek çok anaokulunda garip bir anlayış var : Herkes çocuğu, bebekliğinden başlayarak bir dahi olarak yetiştirmeye uğraşılıyor. Bu yüzden, daha anasının karnındayken bebekle konuşmaya çalışmaktan tutun da, iki-üç yaşındaki yavruya sayı kartlarıyla saymasını öğretmeye kadar, pek çok yöntem deneniyor.

ÖĞRENMENİN EN İYİ YOLU

Bu tür bir anlayışa göre, oyun oynama zaman kaybindan başka bir şey değildir. Çocuğun asıl işinin oyun oynamak olduğuna dair bilinen doğrular da ona bir şeyler öğretme ve eğitme çabası içinde unutulup gitmekte. Ancak, burada unutulan önemli bir başka nokta da şudur: Oyun, çocuğun öğ-

renmesi için bir araçtır. Bu oynama isteğini ona mutlaka bir şeyler öğretmek için kullanmak, tamamen ters sonuçlar verecektir.

Oyun, çocuğun öğrenmesi için bir araçtır.

Çocukların gelecekte, motivasyonu yüksek, girişken ve bağımsız düşünebilen yetişkinler olabilmeleri için zengin bir oyun ve deneyim ortamı içinde büyümeleri gerekir. Böylece, çocuk için yaratıcılık, buluş ve problem çözümü, rahatlıkla yapılabilen işler haline gelecektir.

BİR BENLİK VE KEŞFETME DUYGUSU

Bebekliği boyunca ana-babası ve başkalarıyla yaşayacağı oyun dolu anlar, çocukta kendisiyle ilgilenen insanlara karşı bir güven yaratacaktır. Doğal olarak bu güven, çocuğun kendisine ve yetkinliğine de yansiyacaktır. Ayrıca, çocuğun etrafında her zaman oynayabileceği çekici şeylerin bulunması, onun il-

gisini ve yaşadığı çevreyi anlamaya yönelik merakını da arttıracaktır.

İki yaşına geldiğinde, çocuk oyun oynayarak pek çok şey öğrenmiştir. Evi araştırmış, çevreyi, evin dışını görmüş ve dalları eğen bir rüzgârın varlığını keşfetmiştir. Böyle yaparken de merakı onu öğrenmeye ittiğinden ve çevresindeki insanlar onun bu her şeyi öğrenme isteğine yanıt verdiğinden, pek çok bilgiyi de depolamıştır.

Çocuğun etrafında her zaman oynayabileceği çekici şeylerin bulunması, onun ilgisini ve yaşadığı çevreyi anlamaya yönelik merakını da arttıracaktır.

Çocuk, iki ve üç yaşları arasındaki bir yıl boyunca, oyun oynayarak artık daha soyut kavramları öğrenebilmek için kendini hazırlamaktadır. Musluğu açmaya çabalarlarken suyun akması ya da yatırdığında oyuncak bebeğin ağlamaya başlamasıyla, sebep-sonuç olayını öğrenir. Giderek, kendi bir şeyler yapmaya başladıkça, eşyaları kontrol etme gücü de artar.

OYUNA KELİMELERİ DE KATMA

Bu yıl boyunca oluşan başka gelişmeler de çocuğun oyununu zenginleştirip önemini arttıracaktır. İki yaşındaki bir çocuk, artık dili giderek daha çok kullanmaktadır. Kelimeleri; bir resmi

ne kadar iyi boyadığını, parktaki kaydırdan "Yine, yine," kaymak istediğini anlatmak ya da yemeğe çağırıldığında "Oyun oynuyorum," demek için kullanır. Gittikçe daha 'usta' bir konuşmacı olmakla birlikte, yeni oyunlar oynayıp yeni şeyleri araştırıp öğrendikçe, kelime hazinesi de genişlemektedir.

SEMBOOLİK OYUNLARIN ROLÜ

İki yaşına gelmiş bir çocuk, yavaş yavaş sembolik oyunlar da oynamaya başlar. Örneğin, bir kutuyu bir beşik ya da kamyonmuş gibi düşünebilir, yani eşyaları gerçekte olduklarından farklı şeyler için kullanabilir. Zamanla çocuğun oyundaki bu bulguculuğu, bir yetişkinin karmaşık düşünüşüne dönüşür.

Çocuğun, yaptığı bir etkinliği bir soruyla, bir öneriyle birazcık geliştirmesi, onun aklını ve bilgi toplama yetisini daha da iyi kullanmasına yardımcı olur.

Sembolik oyun oynayabilme, çocuğa bir şeyi taklit edebilme ve rol yapabilme dünyasını da açar. Çocuk, hayale dayalı oyunlarda kendi deneyimlerini dile getirerek problem çözebilmekte ya da bazı korkularını yenmeyi başarabilmektedir. Bu dünyada olayları kendi istediği biçimde yönlendirebildiğinden, fazla acı da çekmeyecektir.

Anne-babalar, bu oyun sürecine sadece seyirci kal-

mazlar. Ana-babalar çocuğun bir şeyler yapma coşkusuna olumlu tepkiler gösterdikçe, onu destekleyip cesaretlendirirler. Çocuğun, yaptığı bir etkinliği bir soruyla bir öneriyle birazcık geliştirmesi, onun aklını ve bilgi toplama yetisini daha da iyi kullanmasına yardımcı olur. Çocuklar oyun oynamaya doğuştan eğilimli ve istekli olmakla birlikte, oyunlarının sıklığı ve niteliği ileride istekli ve uyumlu yetişkinler arasında nasıl davranacaklarını da yansıtır. Böylesi bir ortamda oynama, çocuğa, ona ilerde yeni işlere girişme cesareti verecek olan kendi güçlerine olan güvenini arttırma fırsatı sağlar.

OYUN, ÇOCUĞUN HAYATINDAKİ HER ŞEYDİR

Çocukların oyun yoluyla öğrendikleri, sadece bilişsel beceriler ve yaptıklarını kendileri için anlamlı hale getirebilme yetisi değildir. Oyun, onlara başka şeyler de kazandırır: Oyun, çocuğun yaşamının en önemli bölümüdür. Sağlıklı bir çocuk, oyun oynayarak büyür. Zaten, çocuğu çocuk yapan şey de oyundur.

Çev: Hamdi ERKUNT

Gençlerimizin Yönlendirilmesi ve Meslek Seçimi

Psk. Melâhat BEYDOĞAN

Seçilen meslek, bir bireyin kişilik gelişimini; insanlarla ilişkilerinin biçimini; toplum içindeki etkinliğini olumlu ya da olumsuz biçimlerde yönlendirir.

Uluslar, geleceklerini, genç ellere emanet edeceklerini her fırsatta vurgulamaktadırlar. Onlara 'Gençlik Yılı' armağan ederek, yöneticileri, ana-babaları gençlerin sorunlarını, gereksinmelerini görmeğe ve onlara gereken önemi vererek, çözümler aramaya çağırmaktadırlar.

Gençlik çağı 11-25 yaşları arasındadır ve üç döneme ayrılır. Bu dönemler şunlardır:

●Erinlik (buluğ) dönemi: Kız çocuklarında 11-13, erkek çocuklarında 12-15 yaşları arasında yaşanan dönemdir.

●Gençliğin orta dönemi: 15-18 yaşları arasındaki dönemdir.

●Gençliğin son dönemi: 18-25 yaşları arasındadır.

Gençliğin erinlik ve orta dönemlerinde (11-18 yaşları arasında) genç, organizmasındaki hormonal çalışmaların artması ile, biyolojik büyüme ve gelişme ile, yetişkin olmaya doğru hızla yönelir. Ancak, ruhsal yönden de hâlâ çocuk ruhlu olması, genci kararsızlıklara, bocalamalara sokar. Erikson'a göre, bu dönemin adı 'kimlik krizi' dönemidir. Kimlik krizini yaşayan birey, bu dönemde, kendisine şu soruları sorar:

- Ben neyim?
- Ben kimim?
- Ben ne istemekteyim?

Bir genç, yukarıda sıralanan soruları kendisine sorarken, kararsızlıklar içinde bocalayabilecek, herhangi bir meslekte karar kılamayacak, adeta meslek beğenmeyecektir. Oysa, meslek seçimi, bireyi yaşamı boyunca etkileyebilecek, en önemli etkenlerden biridir. Seçilen 'meslek', bir gencin yaşamını çeşitli yönlerde ve olumlu ya da olumsuz biçimlerde etkileyebilecektir. Seçilen 'meslek'in gencin gelişimini etkilediği alanlar şunlardır:

- ✓Gencin kişilik gelişimi,
- ✓İnsan ilişkilerinin biçimi,
- ✓Toplum içindeki etkinliğidir.

Kişi kendini nasıl görürse, davranışları o yönde olacaktır.

Gençlerin, kendilerine uygun 'meslek'te karar verebilmelerinde, onları yönlendiren çeşitli etkenler vardır. Meslek seçimini yönlendiren önemli etkenler, yetişkinler tarafından genellikle gözardı edilmektedir. Bir genci, bir meslekte karar kılmaya yönlendiren **olumsuz etkenler** şunlardır:

- ✓Ana-babasının geçmişte gerçekleştiremediği özlemleri,
- ✓Çocuklarının, ana-babalarından daha iyi bir yaşam düzeyine ulaşması yönündeki ana-baba isteği,
- ✓Son yıllarda statüsü yüksek olarak düşünülen mesleklerden birini seçmenin yararlı olacağına inanmak ve genci inandırmak,
- ✓Yakın çevredeki veli ya da diğer yetişkinlerin etkisinde kalarak, ana-babanın çocuklarını yönlendirmeleri,
- ✓Son yıllarda geçerli görülen meslekler ya da geçersiz olanlar gibi öznel ayırım yapmadan, gençlere, bilinen tüm mesleklerin özelliklerinin tanıtılması, araştırılmasının gereksiz görülmesi.

Yukarıdaki biçimlerde düşünce ve davranışlardan uzaklaşarak, ana-baba ve diğer yetişkinlerin 'gençlerin meslek seçimi' sürecinde dikkat etmeleri gereken önemli noktaları vurgulamakta yarar olduğuna inanılmaktadır. Carl Rogers, meslek psikologlarını etkileyen meslek seçimi ve gelişimi sorununa olumlu bir bakış açısı getiren bir açıklama yapmıştır. Carl Rogers'ın açıklaması şudur: Kişinin kendisine bakış açısı olan 'ben' kavramı önemlidir. Kişi, kendisini nasıl görürse, davranışları o yönde olacaktır. Bu görüşten etkilenecek, meslek psikologları meslek seçimi ve gelişimini çeşitli boyutlarda incelemiş ve açıklamaya çalışmışlardır. 'Ben' kavramına ilişkin boyutlar şunlardır:

- ✓Soyutluk; bireyin kendisini soyut terimlerle anlatabilme gücünü gösterir.

✓Açıklık; niteliğin farkında olma derecesinin göstergesidir.

✓Kesinlik; bireyin, özellikleri kendisine mal etmedeki güvenini ve kararlılığını belirtir.

✓Kararlılık; yukarıdaki kavramların zaman boyunca değişmezliğini ifade eder.

✓Geçerlik; bireyin tasarımı, onun özelliğini ölçme aracı ve elde edilen veriler arasındaki uyuma derecesini gösterir.

✓Gelişmişlik; kişinin özelliklerini ifade eden kavramların geliştirilmesi demektir.

✓Kişilik özelliklerini kabul boyutu, onun, benliğinin bir parçası sayıp benimseme isteğini gösterir.

Bireyin mesleki ifadelerini düşünmeden önce, bireyin kendisini betimlemede kullandığı psikolojik terimler, incelenmelidir. O terimler, meslek eğilimini ortaya çıkaracaktır. "Ben zekiyim, çalışkanım, sabırlıyım, ben doktor olmak istiyorum." veya "Ben sosyal sorunlarla ilgiliyim ve onları anlayıp çözmeye yetenekliyim." ya da "Kuramsal düşünmeye yatkın bir kafam var." gibi niteliğini belirleyen ifadeler, oldukça önemlidir. Toplumdaki bazı kalıp yargıları düşünürsek, hangi mesleklerin hangi nitelikteki insanları istediği konusundaki kalıp yargılara uygunluğu, ortaya çıkabilecektir.

Ben kavramını oluşturan, birbirleriyle ilişkili sistemlere örnekler vermek gerekirse, soyut zeka, utangaçlık, düzenli çalışma, girişkenlik, konuşkanlık, sabır, içe dönüklük, beden gücü, nüktedanlık, soğukkanlılık, ikna gücü, bağımsızlık, hoşgörüyü verebiliriz.

Meslek seçimi sırasında dikkate alınacak düşünce ve soru önerileri şunlardır:

✓Genç, geçmiş öğrenim yıllarına bakarak, hangi derslere fazlaca ilgi duyduğu, başardığı, çalışmaktan zevk aldığı, engellense bile o çalışmayı yapmadan durmadığını bulabilir. Aletler, araçlar, makineler, resim ilgisi, şiir, öykü yazma ve doğayı inceleme, fotoğrafçılık, deneyler yapma, elektrik, elektronik ilgisi gibi etkinliklerin neler olduğunu, ortaokulda başardığı derslerle, lise veya dengi kurumlarda seçtiği ve başardığı derslerdeki ilişki ne orandadır? Bu dersler ya da alanlar değişme göstermiş midir? Okuldaki danışmanın veya

rehber öğretmenlerin önerileri nelerdir? Ek bir çalışma yapıyor veya bir yetiştirme kursu izliyorsa, buradaki başarı sonuçları ile kendisini değerlendirdiğinde, uygun gördüğü mesleğin gerektirdiği başarı düzeyi arasında bir ilişki görebiliyor mu? Bu ilişki ne orandadır? Yetişkinlerin önerileri ile kendi tercihleri arasındaki paralellik ne orandadır? Bunların yanı sıra ailenin ekonomik olanakları, bireyin bedensel gelişimi mesleğin gereklerini yerine getirmeye uygun mudur? Bedensel kusurları var mıdır?

Meslekle ilgili bir değerlendirmeyi ortaya koyan "Milli Eğitim Araştırma Değerlendirmeleri Merkezi" tarafından 1959-1960 yılında yapılmış "Öğrencilerin Meslek Gruplarına Bağladıkları Değerler" konulu araştırmadan bazı bölümleri, gençlerimizin 1991'li yıllarında meslek tercihlerinin hangi boyutlara ulaştığını vurgulamak açısından verilmesinde yarar görülmektedir.

Dr. Frederik W. Frey, Dr. George W. Angell ve Abdurrahman Ş. Sanay tarafından gerçekleştirilen çalışmada 2040 öğrenciye çeşitli sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Sorulan sorulardan konumuzla ilgili görülerek seçilen üç ddenin sonuçları aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Birinci derecedeki itibarlı meslekler, liselilerle ticaret için, serbest mesleklerdir. Öğretmen okullularla kız istitülüler için öğretmenlik, erkek sanat enstitülüler ticarettir.

Ek riski göze alabilenler, liseliler olurken, riskin en düşüğünü göze alabilenler, kız sanat enstitüsü öğrencileridir.

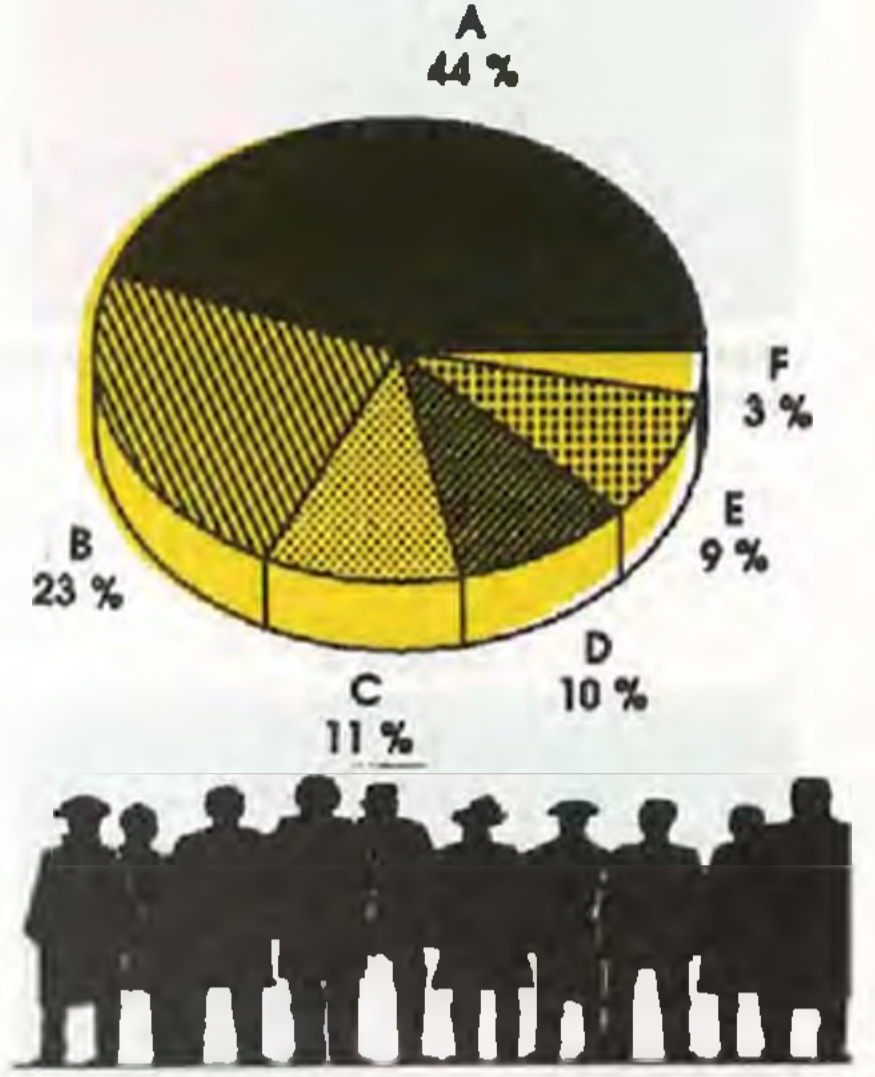
TABLO 3

Babaların son olarak devam ettiği okul ile çocuklarının tercih ettikleri meslekler arasındaki ilişki.	
Babaların öğrenim düzeyleri.	Çocukların tercih ettikleri meslekler
Tahsilsiz ve ilkokul	Eğitimle ilgili meslekler İş ve ticaret.
Ortaokul	Serbest meslekler Askerlik
Lise	Devlet hizmeti ve politika ile ilgili meslekler
Yüksek okul	Serbest meslekler, Devlet hizmeti ve politika ile ilgili meslekler Askerlik

Bir başka araştırma Gökçe'nin (1971) araştırmasıdır. Bu araştırmaya katılanlardan % 31,2'si bir işin seçilmesinde en önemli etken olarak işin "sevilmemesini", % 24,9'u güvencesini, % 16,9'u parasını, % 15,1'i huzurunu, % 5,7'si hafif olmasını, % 4'ü itibarını belirlemiştir.

Sayın Uysal ise İzmir şehir liseleri son sınıf öğrencilerine yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada meslek seçimlerinde, bireysel etmenlerden çok, toplumsal etmenlerin rol oynadığı bulunmuştur. Bu öğrenciler hem kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma, hem de toplumdaki iş ve mesleklerle ilgili ayrıntılı bilgi edinmek gereksinimlerine yönelik olarak eğitim sistemimizin, meslek seçiminde yardımcı ola-

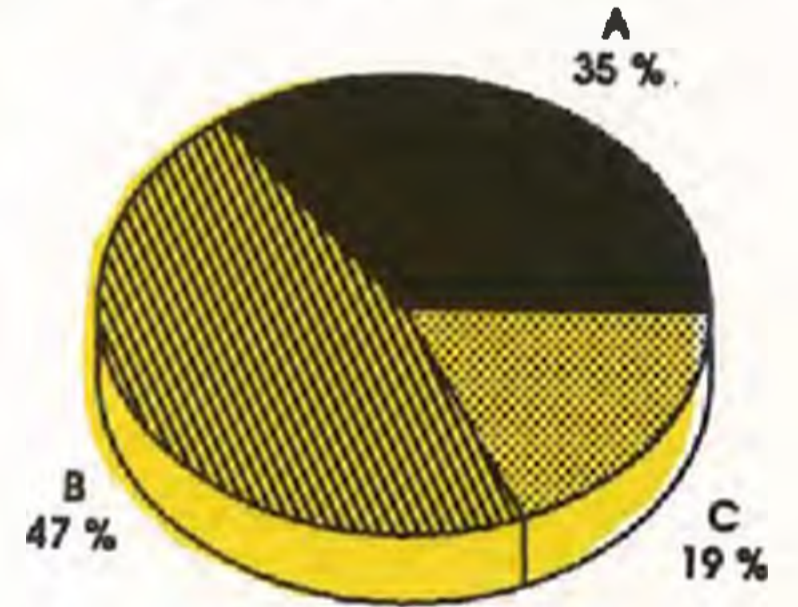
TABLO 1
Sizce en itibarlı meslekler hangileridir?

- A: Serbest meslekler.
- B: Öğretmenlik
- C: Devlet hizmeti ve politika
- D: İş ve ticaret
- E: Askerlik
- F: Diğer

TABLO 2

Aşağıdaki üç tip işten birini seçecek olursanız hangisini tercih edersiniz?

- A: Kazancı da kaybedilme tehlikesi de az olan bir iş.
- B: Kazancı da kaybedilme tehlikesi de orta olan bir iş.
- C: Kazancı da kaybedilme tehlikesi de çok olan bir iş.

TABLO 4

Meslek Seçiminde Ailelerin Çocuklarını Yönlendirmesi	
Öğrencilerin Okuduğu Lise Tipleri	Yönlendirme Yüzdeleri
Özel Lise Velleri	% 6.7
Normal Lise Velleri	% 14
Meslek Lisesi Velleri	% 17.1
İmam Hatip Lisesi Velleri	% 20.8

Meslek seçiminde çocuklarına en çok karar veren aileler İ. Hatip Lisesi velleridir.

TABLO 5

Anneler En Çok Hangi Mesleği Seçmenizi İstiyor?	
Annelerin Tercih Ettiği Meslek Grupları	Çocukların Cevap Yüzdeleri
Tıp Doktorluğu	% 20
Öğretmenlik	% 10.4
Subaylık	% 8.1
Mühendislik-Mimarlık	% 46

Babaların tercihleri de anneler ile paralellik göstermiştir.

cak hiç bir servisi bulunmadığını belirtmişlerdir. Yurdumuzda rehberlik meslekleri, mesleki rehberlik konuları ancak 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile ciddi biçimde ele alınmaya başlanmıştır. 1970'li yıllarda, sınıf öğretmenliği çalışmalarını görünürde yapıyor idiyse de, pek çok öğretmenimizin mesleki rehberliği bizim düşündüğümüz boyutlarda ele aldığı ve gerçekleştirdiği söylenemez.

Gökçe'nin 1984 yılında yaptığı diğer bir araştırmaya ilişkin konular ve sonuçları aşağıdaki tablolarla sunulmaktadır.

TABLO 6

Öğrencilerin Gelecekte Seçmeyi Düşündükleri Mesleklerin Dağılımı			
Öğretmenlik	% 15.9	Subaylık	% 7.9
Polislik	% 13.5	Hukukçuluk	% 7.4
Mühendislik	% 9.2	İş adamlığı	% 5.3
Mimarlık	% 8.7	Gazetecilik	% 5.2

Gökçe'nin araştırmasına göre anne ve babanın öğrenim düzeyinin, gencin mesleğe yönlendirilmesinde etkin olduğu da bulunmuştur. Özel liselerde okuyan öğrencilerin yarısından fazlasının ana-babalarının lise ve yüksek okul mezunu oldukları da saptanmıştır.

Terman'ın 1954 yılında yaptığı bir incelemede, çocukluk döneminde düşünülen meslek ile yetişkinlikte edinilen meslek arasındaki ilişki araştırılmıştır. Uzunlamasına (uzun bir zaman sürecinde) yapılan bir araştırma ile çocukluk döneminde mühendis olmayı düşünen bireylerden % 38'inin, ilerideki yıllarında çeşitli mühendislik dalları ile uğraşan bilim adamları oldukları bulunmuştur. Bu ilişki, bir grup üstün zekâlı mühendise yönelik araştırıldığında, % 58'inin, çocukluklarında mühendis olmayı isteyip, belirttikleri anlaşılmıştır.

Ekşi tarafından 1986 yılında, üniversite 1. sınıf öğrencilerine bir anket uygulanmıştır. Bu araştırmada en dikkat çekici sonuç şu olmuştur:

'Uygun fakülteye girememek' konusunu 532 erkek öğrenciden % 21'i, 300 kız öğrenciden % 17,7'si eğitim alanlarındaki önemli sorunlardan biri olarak belirtmişlerdir. Üniversitede okuyan öğrencilerin, uygun fakülteye girememiş olmanın rahatsızlığını duydukları saptanmıştır.

ÖSYM'nin bilgilerine göre, 1990 yılında çeşitli yüksek okullarda öğrenim gören öğrencilerden % 20'si, tekrar üniversite sınavına girmişlerdir. Toplam aday öğrencilerden 164.873'ünün kendilerine uygun buldukları bir meslek ile ilgili yüksek öğrenim kurumuna geçmeyi istedikleri saptanmıştır.

Aynı konuda, Özgüven'in üniversite dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, bu oran daha yüksek çıkmıştır. Deneklerin % 33'ü hiç düşünmedikleri bir meslekte öğrenim gördüklerini belirtmişlerdir. Sadece % 38'i, liseyi bitirdikleri dönemde en çok istedikleri bölümlerden birine girebildiklerini açıklamışlardır.

İlk ve orta gençlik dönemlerinde, gençlere planlama yapabilme, planlarını uygulayabilme, araştırmacı-yaratıcı olabilme ve çalışmaktan haz alabilme 'özeligi' kazandırılmalıdır.

1976 yılında Sayın Karadeniz'in yaptığı araştırmanın bulguları şöyledir: İstanbul Üniversitesi'ne kaydolun öğrencilerden % 15'i, ertesi yıl tekrar merkezi sistem yolu ile fakültelerini değiştireceklerini belirtmişlerdir. Tüm öğrencilerden % 40'ı da üniversite öğrenimlerini tamamlamadan, okudukları üniversiteleri terk edeceklerini açıklamışlardır.

1982 yılında, Ekşi tarafından yapılan bir araştırmada, 4179 üniversite öğrencisine çeşitli sorular sorulmuştur. Sorulardan konumuzla ilgili olan birinin sonuçlarını aşağıdaki tablo ile sunuyoruz.

TABLO 7

Üniversiteye niçin girmek istediğiniz? Sizce, bu öğrenim size en çok ne kazandıracaktır?	
Öğrencilerin üniversite öğrenimini seçme nedenleri.	Yüzdeleri
İstenilen bir iş ve mesleği kazanabilmek.	% 42.4
Bilimsel çalışma ve araştırma yapabilmek.	% 19.3
Genel kültürü artırabilmek.	% 13.4
Üniversite öğrenimi amaçlanmadığı halde ikincil nedenlerle.	% 24.9

Sayın Bircan'ın 1990 yılında verdiği bilgiler şunlardır:

✓ÖSS'na başvuran öğrenci sayısı 824.368'dir.

✓Öğrencilerden % 37'si lise ve dengi okullardan aynı yıl mezun iken,

% 42'si önceki yıllarda liseden mezun olup, hâlâ üniversiteye giremeyenlerden oluşmaktadır.

% 20'si de, o dönemde bir yüksek okulda okumakta iken, tekrar başvuran gruptandır.

✓Geçmiş yıllara dönük istatistikler de tesadüfi yerleşmeleri ortaya koymaktadır.

✓1990 yılında ÖSS'na başvuran 824.368 öğrenciye üniversite psikoloji laboratuvarlarının, öğrencilerin yetenekleri-

ni ortaya çıkartarak, onları kendilerine uygun meslek seçimine yönlendirecek nitelik ve düzeyde olmadığı belirtilmiştir. Bu laboratuvarlarda ne yeterince uzman personel, ne de yetenek testleri mevcut olmadığı açıklanmıştır.

✓Bilgisayar tekniği ile meslek seçimine yönelik çalışmalar da henüz yeterli boyutlara ulaştırılmamıştır.

✓Toplumumuzda, çocukları üniversite sınavına başvurabilecek yaşa gelen ana-babalardan anlamlı sayıda bir grup, çocuklarına uygun, sağlıklı meslek seçimi için 'uzman' kişi aramaktadırlar. Ancak uzman kişileri bulamadıklarında da kişisel deneyimleri ile, çocuklarına telkin yolu ile ya da yaptırıcı bir tavır ile tercih sıralaması yaptırmaktadırlar.

✓Bazı liselerimizde, rehberlik bölümlerinde görevli uzmanlar tarafından 'Kuder İlgı Testi' uygulanmaktadır. Bu testteki soru sayısının fazlalığı, öğrenciyi bıktırıcı, olumsuz etkenlerden biri olarak gösterilmektedir.

✓1990-91 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nin üçüncü sınıfında Rehberlik derslerini izleyen öğrencilerin 'meslek seçim'lerindeki etkenler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, liselerdeki öğrencilerimizin gerçek yönlendirilmelerden uzak, el yordamı ile kendi tercihlerini kendilerinin yaptıkları bulunmuştur.

✓Bazı yazarlar tarafından, gençlerin mesleki tercihleri ile kişisel yetenek-İlgileri arasında, çoğu zaman bir tutarlılık olmadığı ortaya çıkartılmıştır. Fakülte ve yüksek okullarla ilgili dal seçimlerinde, sıralama yaparken, gencin başvurabileceği, yönlendirici-bilimsel ve kişisel gelişim izlencelerinin eksikliği vurgulanmaktadır. Gençlerin orta öğretim düzeyinden itibaren ilgi ve yeteneklerini belirleyici yönde, başardığı, başaramadığı ya da güçlük çektiği alanların izlenmesi, toplumsal bir beklentidir.

✓ÖSYM'nin 1990 yılına ait, ÖYS Tercih Bildirme Formlarını esas alarak yaptığı araştırmada, Türkiye'deki üniversiteler en gözde olandan olmayana doğru sıralanmıştır. Gözde olma sıralamasında, ilk beş sıraya Hukuk Fakülteleri yerleşmiştir. Rakamsal sonuçlar şöyledir: 82.356 adayın tercihi ile İstanbul Hukuk Fakültesi, Türkiye'nin en fazla tercih edilen okuludur.

Yaklaşık her altı üniversite adayından birisi, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okumak istemektedir.

77.609 öğrenci adayının yaptıkları tercih ile gözde okullardan ikincilik sırasını Ankara Hukuk Fakültesi almıştır.

Diğer gözde okullar yine Hukuk Fakülteleri ağırlıklı olmak üzere Marmara Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Dicle Üniversitesi olarak sıralanmıştır.

✓Türk eğitim sisteminde, genelde elektrik-elektronik, makine mühendislik dalları ile temel pozitif bilim dallarının, tercih sisteminde ağırlıklı olmadığı da ÖSYM'nin araştırması ile saptanmıştır. Bu saptamayı bazı yetkililer yorumlamışlar ve 'en gözde okullar sıralamasında' sadece 4 mühendislik fakültesi bulunmasına dikkat çekmişlerdir.

Gençlerin kişiliklerini tanıma ve geliştirebilmeleri amacıyla yönelik olarak bazı araştırma sonuçlarını vermekte, özellikle yarar görüyoruz. Araştırma konu ve sonuçlarının, ana-babalar ile birlikte üniversite öncesi kurumlarda görevli

yönetici, rehber uzman ve öğretmenler tarafından, özenle incelenmesi beklenmektedir. Daha yaygın ve sağlıklı biçimlerde meslek seçimine yönelik çalışmaları paylaşabilmek toplumsal bir özlemdir. 1984 yılında Sayın Ekşi'nin İstanbul Üniversitesi'ndeki klinik çalışmalarında şunlar saptanmıştır:

Gelişmiş bölgelerde ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki gençlerde kişilik tanıma ve geliştirmeye yönelik 'özelik'lerin yetersizliği belirlenmiştir. Yetersiz kalan 'özelik'ler şunlardır:

- ✓Planlama yapabilme,
- ✓Planladığı düşünceleri uygulayabilme,
- ✓Merak edip, araştırmaya yönelebilme,
- ✓Girişken olabilme,
- ✓Çalışmaktan haz alabilme ve gurur duyabilme.

Yukarıda sıralanan 'özelik'lerin yeterince ve sağlıklı biçimde kazanılmaması sonucunda, gençler, girdikleri üniversitelerin ileriki sınıflarında dahi, geleceğe yönelik planlama yapmamakta ve amaçlarını kişisel yetenek-İlgilerine yönelik saptayamamaktadırlar. Bu çalışma notlarında Sayın Ekşi, gençlerin 'kimliklerini bulabilme'ye yönelik yoğun bocalamalar yaşadıklarını vurgulamakta ve belirtileri şöyle sıralamaktadır:

- ✓Ders çalışmama,
- ✓Gerginlik,
- ✓Huzursuzluk,
- ✓Uykusuzluk,
- ✓Unutkanlık,
- ✓Aldığı eğitim ile amaçları arasında ilişki kuramamak ve davranışlarını tutarlı ve olumlu biçimde geliştirememek,

Milli Eğitimin Genel Amacı:
Bireyin, kendisini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmasıdır.

✓İleride edinebileceği iş ya da mesleğinden ne bekleyeceğini ayırdedememek.

Yapılması gerekenler ve öneriler:

✓Orta öğretim kurumlarında 'mesleki rehberlik' çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Okul panolarında mesleki tanıtıcı resimler; meslekler ile ilgili gerekli özellikler; çeşitli meslekleri edinebilmek için izlenmesi gereken yollar, koşullar; bireye sağlayacağı olanaklar ayrıntılı biçimlerde ve bir program çerçevesinde sergilenebilir.

✓Çeşitli meslekler ile ilgili öğrenim kurumlarını, üniversiteleri tanıtıcı kitap ve broşürler, ilgili kurumlardan temin edilerek öğrencilerin ilgi-yetenek, merak vb. gereksinimleri doğrultusunda kullanılarak, gençler bilgilendirilebilir.

✓Çeşitli meslek kuruluşlarından çağrılan temsilciler, mesleklere ilişkin bilgileri, uygulayan-yaşayan kişiler olarak aktarabilirler.

✓Çeşitli mesleklere ilişkin ön yargıların giderilmesine, yanlış-eksik bilinenlerin doğrulanmasına ve tamamlanmasına yönelik bilgiler ile gençler zenginleştirilmelidir.

✓Gençlere, kendini tanıma ve tanımlamasına yönelik; kişiliğini geliştirmeye yönelik uygulamalı öğretiler ve değerlendirme testleri ortaöğretim düzeyinde iken verilmelidir. Bu biçimdeki çalışmalar, yazılı raporlar yolu ile ana-babalara ve gençlerin kendilerine duyurulmalıdır. Çünkü bir genç, kişilik özelliklerini tanımadan meslek seçimi yapmamalıdır. Aksi halde, işini sevmeyen, düşük verimle çalışan, mutsuzluğu ile çevresini de mutsuz eden, kendisini ve çevresini geliştirmeyi düşünmeyen, hastalıklı kişiler oluşabilecektir. Başarısızlık, doyumsuzluk, kaygılar vb. olumsuzluklar uzun yıllar sürebilecektir.

✓Gençler, mesleki çalışmalar ile ilgili bazı kavram, terim ve koşullar hakkında bilgilendirilmelidirler. Herhangi bir

mesleği edinebilmek için gerekli koşullar; öğrenim kurumlarının bulunduğu il, semt, fiziki koşullar; öğrenci yurtları ve özellikleri; mesleğin zorlukları; mesai süresi, ücreti; sosyal haklar; ek ücretler ve tazminatlar; temininde güçlük zammı; ücretsiz seyahat hakkı; lojmanda oturma hakkı; burslu okumanın şartları ve zorunlu hizmet ve ödemeler gibi daha da çoğaltılabilecek konularda öğretici, aydınlatıcı bilgiler verilmelidir.

✓Gençlere, insan bedeni ve psikolojisi ile tanımlama, sınıflamalar, 'kendini tanıma-tanımlayabilme özeliği'ne yönelik biçimde verilmelidir. İnsanı fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden bir sistem olarak görmesini sağlamalıdır. Vücut yapısı ile düşünülen meslek arasındaki uygunluk ilişkisini kurmaya yönlendirmelidir. Yanısıra sakin, mücadeleci, sınırlı, insancıl, sabırlı, sabırsız, sebatkâr, birleştirici, liderlik yapılarında olmak ile meslek arasında da ilişkiyi kurabilmesi için desteklenmelidir.

Sosyal yönden kendini, sahip olduğu olanakları da tartabilmelidir. Buna yönelik olarak, toplumsal ve giderek evrensel boyutlarda ekonomik, sosyal ve politik değişim süreci çeşitli öğretilerle verilmelidir. Seçmeyi düşündüğü mesleği edinebilmek için, gerekli öğrenim sürecinde, karşılanması gereken maddi ve manevi koşulların sağlanabilirliğini; bakmakla yükümlü kişiler var ise, üstesinden gelebilirlik gücünü ayırdedebilecek biçimde genç aydınlatılmalıdır.

Yazımızda yeterli ya da yetersiz yanları ile, uygulama-araştırma sonuçları ile, öneriler ile incelenen 'meslek seçimi' tek tek genç bireylerle ilgili bir konu olmakla kalmayıp, toplumsal bir sorun ya da başarı durumuna geçebilecek, çok önemli bir sosyal olgudur. Daha yapıcı, sağlıklı rehberlik çalışmaları ile, ana-babaların bilinçli, tutarlı, sürekli eğitimleri ile ilk gençlik çağından başlanarak, "genç-'ana-baba'-'eğitimci-uzman'" işbirliği ile meslek seçimi yapıldığında Milli Eğitim'in "Genel Amacı"na ulaşılabilecektir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen genel amaç: Bireyin kendisini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmasıdır.

KAYNAKÇA

1- Bakırcıoğlu, Rasim. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Bakırcıoğlu Yayınları, Ankara, 1985, ss., 51,56

2- Bircan, İsmail. "Giriş Sınavı Kaldırılmalı" **Milliyet Gazetesi**, 25 Haziran 1990.

3- Kepçeoğlu, Muharrem. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1985, ss. 58-56.

4- Kuzgun, Yıldız. "Ben Kavramı ve Meslek Seçimi". **Psikolojik Dergisi**, sayı 1, Mart 1978, ss. 12-16.

5- Meyvecioğlu (Kuzgun) Yıldız. **Rehberlik Ders Notu**. Ankara Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Merkezi, Ankara, 1984, ss. 57-65.

6- Özoğlu, Süleyman Çetin. **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1982, ss., 102-104.

7- Özoğlu, Süleyman Çetin. "Gençlerin Geleceğe Hazırlanması ve Mesleki Rehberlik". **Eğitim ve Bilim**, Cilt III, Sayı: 13, Ayyıldız Matbaası, 1978, s. 16.

8- "ÖSYM Araştırmasına Göre En Fazla Tercih Edilen Hukuk Fakültesi Gençlerin Gözdesi". **Milliyet Gazetesi**, 1 Haziran 1990.

9- **Lise Müfredat Programı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1987, s.5.

10- Ekşi, Aysel. **Gençlerimiz ve Sorunları**, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 2790, İstanbul, 1982, ss. 150-151.

11- Vassaf, G. "Ankara Üniversitesi İlk ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çeşitli Niteliklerine Göre Karşılaştırılması". **Doktora Tezi** Ankara, 1977.

12- Gökçe, Bircan. **Orta Öğretim Gençliğinin Beklentisi ve Sorunları**. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 1984, s. 87.

13- Karadeniz, M.C. "İstanbul Üniversitesi Başarı Durumu". **İstanbul Üniversitesi Bülteni**, Temmuz, Sayı: 2, 1976, s.25.

14- Uysal, Şefik. **Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri**. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayın No: 12, Ankara, 1970, s. 29.

15- Jersild, A.T. **The Psychology of Adolescence**, Mac Millan Cop, New York, 1963, s. 343.

16- Ekşi, Aysel. **Üniversiteli Gençler**, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3430, İstanbul, 1986, s. 460.

17- Gökçe, Bircan. **Gecekondu Gençliği**, Hacettepe Üniversitesi Yayını, No: 15 Ankara, 1971, s. 99.

YAYINLAR

İNSAN BEYİNİ VE YAŞAMI

Anthony SMITH

Çeviren:
Nejat EBCİOĞLU

İnsan Beyni ve Yaşamı, biyolojiyle ilgili bir bilimsel yayın. Bilimsel yayınlar genellikle başvurularla; yazarlar, kitap adları, dergi ve sayfa numaralarına yapılan onurlandırmalarla dolu olur ve zaman zaman okunması güç hale gelebilir. Bu bilgiler kuşkusuz önemlidir. Ama genel bilimsel kitaplarda durum böyle olmaz. Kitabın yazarı Anthony Smith, kişi ve yapıtlarını onurlandırmayı isteyen, ama daha da çok, akıcı metni yeğleyen bir yazar. Bu yapıyla bu kitap rahat okunabilen genel bilimsel kitaplardandır. Son yıllarda beyin, bellek, beyin kusurlu oluşumu ve anormal yetenekler konusunda önemli ölçüde buluş ve araştırmalar yapılmıştır. Bu kitapta beynin anatomisi, fizyolojisi, büyümesi ve hasara uğraması üzerine bölümler ayrılmış, deha, yaşlanan beyin, beyin ölümü, alkolizm, savaş yaralanmaları, bilgisayar, baş ağrıları, hayali ağrılar ve daha pek çok konuda geçmişten bugüne uzanan ilginç bilgiler verilmektedir.

Günümüzde beyinle ilgili pek çok bilinmeyen konu da bulunmaktadır. Beynin kendisinin akıllı olup olmadığına biopsi ve otopsiye yanıt veremekte; insanda ve hayvanlarda aklın nasıl geliştiği; insanda konuşmanın nasıl başladığı ve akılsal gelişmenin neden bu denli yavaş olduğu bilinmemektedir. Bu bilinmezlere karşın, biyolojik araştırmaların geniş bir alanı olan insan beyini, Anthony Smith'in kalemiyle en ilginç ve mükemmel şekilde sunulmaktadır.

İNKILÂP KİTAPevi
İstanbul, 1986.

YENİLİKÇİ BİREY, ZİNDE TOPLUM

John W. GARDNER

Türkçesi:

Prof. Dr. Şan ÖZ-ALP
Doç. Dr. Hikmet ŞEÇİM

İnsan gücü sağlayan kaynak, toplumun kendisidir. Bu kitapta, bir bütün olarak toplumda aradığımız esneklik ve uyum yeteneğinin kuruluşları için de aynen geçerli olduğu anlatılıyor. Kitabın yazarı J.W. Gardner'ın benzetmesiyle "damar sertliği" olan kuruluşların yer aldığı bir toplumun kendini yenilemesi mümkün değil. Aslında geniş kitlelere hitap eden kitabın, şirket yöneticilerini özellikle ilgilendiren yanı da bu.

Bugün Türkiye iç ve dış olaylar dolayısıyla tarihinin en önemli değişimlerinden birini yaşamaktadır. Bu değişim karşısında bazı kişi ve kuruluşların geri kaldığına, değişime uyanlar ve uymayanlar arasında, hatta bunların kendi içlerinde meydana gelen rahatsızlıkların sürüp gittiğine tanık oluyoruz. Bu değişim dalgasıyla ortaya çıkan yeni değer ölçülerini kavrayamayanların, kendilerini yenilemeyenlerin düşükleri bunalım gözlerimizin

önünde. Oysa bir toplumun yenilenme yeteneği, o toplumdaki bireylerin enerjisine, amaçlarına ve yaratıcılığa bağlıdır. Yeniliğe ve gelişmeye açık bir toplumu ise ancak bu özellikleri taşıyan bireyler yaratabilir.

Kitabı dilimize çeviren kişilerden Prof. Dr. Şan Öz-Alp bu kitabın Türkiye açısından bir başka önemli yanının bizim sormamız gereken fakat, ister kişisel çıkar ister ilgisizlik densin sormaktan kaçındığımız bazı soruları ortaya koyduğunu belirtiyor. Bu sorulardan bazıları şunlardır: İnsanlarımızı seçenekil düşünmekten alıkoyan toplumsal alışkanlıklarımız nelerdir? Bunlar nasıl giderilebilir? Öğretim sistemimiz yenilikçi, yaratıcı bir toplum amacına uygun mudur? Hatalara neden toleranslı değiliz? Acaba başarısızlık korkusunun maliyeti, yapılabilecek hatalardan daha yüksek değil midir? Bir işin nasıl yapıldığına, neden o işin yapıp yapılmadığından daha çok önem veririz? Toplumunu sade, esnek ve yönetebilen bir ölçüden ayrınıya, katılığa, tembelliğe ve yolsuzluğa götüren büroksiyle nasıl başa çıkılacaktır?

Bunlar gibi pek çok soruya cevap aramadıkça miskinliğin, bağınazlığın, vurdumduymazlığın çaresini nasıl bulabiliriz?

Her kuşak, yaşadığı toplumun değerlerini yeniden yorumlamak ve sahip çıkmak zorundadır. Herkesin görevi, idealere tekrar hayatıyet kazandırmak ve toplumun yenilenmesine çalışmak olmalıdır.

Bu kitapta çevrede olup biten pek çok olayda sırf görmezlikten gelindiği için birey olarak herkesin sorumluluğu olduğu ve neler yapılabileceği bulunabilir.

İLGİ YAYINCILIK LTD.
İstanbul, 1990.

TÜRK BİREYİ KURAMINA GİRİŞ

(Türk Kültürünün Olanakları)

Doğan ERGUN

Varsayım, bilgi, deneyim ve sezgi kârişimi bir öneri olarak oluşur. Bir varsayımda, bilgi, bilimsel bilgi ya da kuram olacak; deneyim, bilim adamının kişisel birikimi olarak düşünülecek; sezgi de bilim adamının kavrama yeteneği olarak değerlendirilecektir. "Varsayımlar, araştırma boyunca gelişebilirler ya da araştırmanın gelişmesiyle değişebilirler ve değişen varsayımlar da araştırmanın yönünü değiştirebilirler."

Bu kitapta, Türk kültürü ile ilgili bir varsayım önerilmektedir. Varsayımla ilgili saptamalar, bu varsayım için de geçerlidir. Kitabın yazarı Doğan Ergun, Türk kültürü ile ilgili olarak bir varsayım önererek, inandırıcılığını kanıtlamaya çalıştığını belirtiyor. Bu varsayımın ne olduğunu merak ediyor ve daha da önemlisi varsayımların inandırıcılığı üzerinde düşünmeyi seviyorsanız, bu kitap ilginç çekebilir.

GERÇEK YAYINEVİ
İstanbul, 1990.

“Kültür”lü olmak..

ÖZEL KÜLTÜR ANAOKULU

HAZNEDAR,
ŞEVKET DAĞ SOK., NO: 16
BAHÇELİEVLER/İST.
TEL: 554 66 51 - 584 17 13

ÖZEL KÜLTÜR İLKOKULU

İNCİRLİ YOLBAŞI SOK.,
BAKIRKÖY/İST.
TEL: 583 97 36 - 583 86 19
583 64 17 - 561 26 63/64

KÜLTÜR KOLEJİ

ÖZEL KÜLTÜR LİSESİ

ATAKÖY 9. - 10. KISIM
ATAKÖY/İST.
TEL: 559 04 88 - 559 43 94
560 01 18 - 560 00 63

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE'DE, ÇAĞDAŞ ÇOCUKLAR İÇİN
ÇAĞDAŞ BİR DERGİ VAR

SİZLERE,
HER SAYFASI
4 RENKLİ
PİRİL PİRİL
YEPYENİ BİR

BESYIL
İLKOKUL PROGRAMINA UYGUN BİLGİ, ALIŞTIRMA VE TEST DERGİSİ

DERGİSİ
SUNUYORUZ.

ÜNİTELERLE BESYIL

İLKOKUL PROGRAMINA UYGUN BİLGİ, ALIŞTIRMA VE TEST DERGİSİ

YAYIN BASIM EĞİTİM ARAÇ VE GEREÇLERİ AŞ.
ESKİ LONDRA ASFALTI 19 ŞİRİNEVLER/İSTANBUL TEL: 551 52 04-552 04 86

